

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ У 2021 РОЦІ ТА ЗАВДАННЯ НА 2022 РІК

Наукова доповідь загальним зборам НАПН України 24 травня 2022 р.

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4137>

КРЕМЕНЬ

Василь Григорович

доктор філософських наук,
професор, дійсний член
(академік) НАН України і
НАПН України, президент
Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

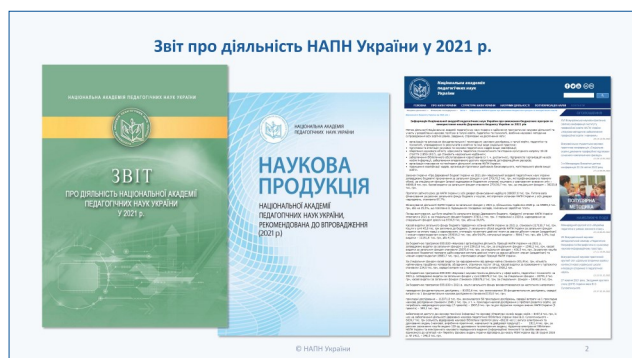
Анотація. У доповіді викладено найважливіші аспекти і підсумки діяльності НАПН України, її Президії, відділень та наукових установ у 2021 р. і завдання академічного колективу на 2022 р. в умовах воєнного стану та з орієнтацією на післявоєнне відновлення України. Наголошено, що діяльність НАПН України у 2021 р. проходила в умовах екстремальних внутрішніх і зовнішніх викликів, які потребували максимального напруження сил і національного єднання. Насамперед, це відкрита збройна агресія Росії, яка почалася ще у 2014 р., і вперше загальні збори проходять в умовах повномасштабної війни, наві'язаної Україні. Доведено, що в 2021 р. НАПН України оперативно і системно реагувала на сучасні виклики своїми комплексними науковими дослідженнями в освіті, педагогіці і психології, законодавчо покладеним на неї науковим і методичним забезпеченням освітньої сфери. Зокрема, розгорнуто представлено експериментальну, видавничу, науково-організаційну, науково-експертну, освітню, міжнародну, науково-інформаційну діяльність, співпрацю з органами державної влади і науковими організаціями, наукові періодичні видання та публікації вчених у світовій системі наукових комунікацій, проведення науково-практичних масових заходів, а також фінансове забезпечення. В умовах воєнного стану академії загалом та кожній її установі потрібно мобілізувати внутрішні ресурси і накопичений потенціал з метою максимального прискорення перемоги у війні, наві'язаної Російською Федерацією, та повоєнного відновлення України на високотехнологічній і високодуховній основі, що має й надалі консолідувати українську націю, створювати необхідні умови для входження країни в Євросоюз.

Ключові слова: Національна академія педагогічних наук України; наукова діяльність; освіта України; педагогіка, психологія; науково-методичний супровід; інноваційна людина; військова агресія.

Повний текст [Звіту про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2021 р.](#) (Кремень, 2022а), розглянутого і схваленого Президією НАПН України 21 квітня 2022 р., розміщено на вебсайті НАПН України. Також на вебсайті оприлюднено [Інформацію Національної академії педагогічних наук України щодо виконання Державного бюджету України за 2021 рік](#) (НАПН України, 2022а) та збірник [«Наукова продукція НАПН України, рекомендована до впровадження \(2021 р.\)»](#) (2022).

Крім того, ключові аспекти і результати діяльності НАПН України у 2021 р. регулярно і всебічно висвітлювалися на [вебсайті](#) (naps.gov.ua) та у [Віснику НАПН України](#) (visnyk.naps.gov.ua).

У зв'язку з цим у доповіді викладено найважливіші аспекти і підсумки діяльності НАПН України, її Президії, відділень та наукових установ у 2021 р. і завдання академічного колективу на 2022 р. в умовах воєнного стану та з орієнтацією на післявоєнне відновлення України.

Діяльність НАПН України у 2021 р. проходила в умовах екстремальних внутрішніх і зовнішніх викликів, які потребували максимального напруження сил і національного єднання.

Насамперед, це відкрита збройна агресія Росії, яка почалася ще у 2014 р., і вперше загальні збори проходять в умовах повномасштабної війни, нав'язаної Україні.

Вчені академії віддають шану усім оборонцям України, вшановують пам'ять загиблих, одностайно словом і справами підтримують Збройні Сили України, усіх захисників України, Верховного головнокомандувача Президента України Володимира Зеленського у протистоянні агресору, їхні послідовні і впевнені дії, які вселяють віру в неминучу перемогу. Відповідні заяви НАПН України, окремих вчених, постанови Президії НАПН України викладені на [вебсайті](#) та у [Віснику](#) академії (НАПН України, 2022b; Кремень та ін., 2022a; Кремень, 2022b).

До того ж, на роботі академії позначилася глобальна і безпрецедентно уразлива пандемія COVID-19 та прискорений нею непростий і значною мірою болісний перехід до нового способу життєдіяльності на основі цифрових технологій.

Це також зростаюча конкуренція країн і регіонів в умовах інноваційного високотехнологічного типу прогресу.

Усе це робить ще більш актуальним гуртування української нації, забезпечення її здатності ефективно протистояти загрозам і нападам, спро-

можності відновити в повному обсязі територіальну цілісність і суверенітет країни, підвищити її економічний, науково-технологічний, військовий потенціал, продовжити європейську та євроатлантичну інтеграцію як доленосний вибір народу.

Пошук відповідей на ці та інші виклики вимагав закономірного подальшого розвитку науки, освіти, піднесення їх ролі в людському житті, у становленні і діяльності кожної людини.

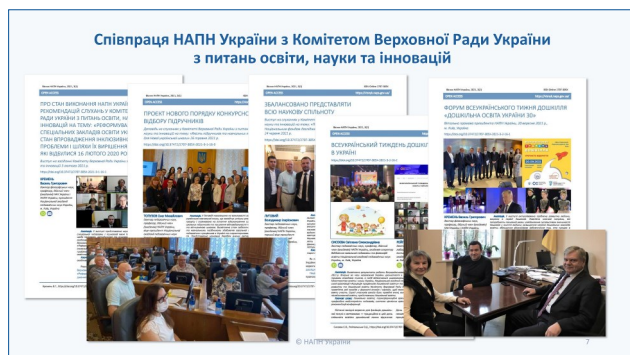
У 2021 р. НАПН України оперативно і системно реагувала на сучасні виклики своїми комплексними науковими дослідженнями в освіті, педагогіці і психології, законодавчо покладеним на неї науковим і методичним забезпеченням освітньої сфери.

У зазначеному контексті 2021 р. став роком подальшого узгодження зусиль членів і наукових колективів академії з діяльністю органів державної влади, національної і національних галузевих академій наук, посилення орієнтації на запити суспільства і громадян щодо модернізації науки і освіти.

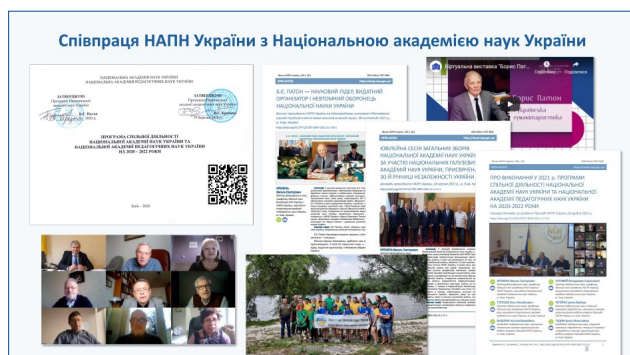
У 2021 р. активізовано співпрацю з Міністерством освіти і науки України, розпочато виконання [Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки](#) (НАПН України, 2020a). Це дало змогу прискорити процеси прогресивних перетворень в освітній і науковій сферах. За участі академії підготовлено і затверджено міністерством нову редакцію Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти), розпочато повномасштабне впровадження оновленого Державного стандарту базової середньої освіти та його інноваційного програмно-методичного забезпечення відповідно до Концепції «Нова українська школа». За співпраці академії і міністерства створено і в цьому році затверджено Урядом Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, розробленої відповідно до указів Глави держави, а також концепцію реалізації проекту «Президентський університет» тощо (Кремень та ін., 2021a).

Розширено співпрацю з **Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій**, іншими парламентськими комітетами, народними депутатами, у відповідь істотно зросла їх підтримка НАПН України як ключової наукової організації з розвитку людини (Кремень, 2021a; Луговий, 2021; Топузов, 2021).

Продовжувалася реалізація **Програми спільної діяльності з Національною академією наук України**, співпраця з національними галузевими академіями наук (НАПН України, 2020b; Кремень та ін., 2021b).

Посилено взаємодію з органами забезпечення якості освіти — Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, Державною службою якості освіти України та Українським центром оцінювання якості освіти.

Проводилися спільні заходи з іншими міністерствами, державними органами і громадськими організаціями.

Подальшого розвитку набуло співробітництво НАПН України з **Національним Еразмус+ Офісом** на новому етапі (2021-2027 рр.) реалізації проєктів Програми міжнародної співпраці Європейського Союзу Еразмус+ у сфері освіти, молоді та спорту, що має на меті підтримку освітнього, професійного та особистісного розвитку громадян. Вчені НАПН України продовжили участь у здійсненні європейської рамкової програми «Горизонт Європа» щодо розвитку наукової та інноваційної сфер у 2021-2027 рр. І вже в цьому році НАПН України долучилася до заповнення анкети-опитувальника ЄС для отримання Україною статусу кандидата на членство в Євросоюзі.

У 2021 р. НАПН України звітувала перед Науковим комітетом Національної ради України з питань розвитку науки і технологій за діяльність у 2020 р. (Кремень, 2021b). За результатами здійснено заходи з модернізації академії в контексті реформування наукової сфери. Зокрема, розширено конкурсні засади виконання наукових досліджень, продовжено участь у конкурсах проєктів наукових досліджень Національного фонду досліджень України.

Запропоновано заходи до урядового плану реформування НАПН України разом з НААН України та НАПрН України у 2021-2022 рр. (Кабінет Міністрів України, 2021), а після його затвердження розроблено і реалізується відповідний академічний план. У листопаді 2021 р. загальни-

ми зборами оновлено **Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень у НАПН України на 2022-2026 роки** (НАПН України, 2021a), схвалено **нову редакцію Статуту академії** (НАПН України, 2021b), яку зареєстровано в установленому порядку. Переглянуто назви і зміст діяльності трьох відділень (Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки, Відділення психології і спеціальної педагогіки, Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем) і двох наукових установ (Інституту цифровізації освіти та Інституту професійної освіти), здійснено підготовчу роботу у 2021 р. і постановою Президії НАПН України у січні 2022 р. створено Центр раннього розвитку дитини та дошкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України. В академії утворено і забезпечено функціонування Координаційної ради НАПН України з виконання плану реформування із залученням представників МОН України, Мінфіну України, Фонду державного майна України, Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, НАН України, Департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, закладів вищої, фахової передвищої та загальної середньої освіти, громадських організацій освітян.

Реформуючи свою діяльність, НАПН України керується тим, що за законодавством відповідальна за наукове і методичне забезпечення освітньої сфери з усіма її рівнями і ланками, за здійснення досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології, ефективну підготовку і підвищення кваліфікації освітянських кадрів з метою розвитку найбільшої гуманітарної сфери — освіти. Нині у ній (без тимчасово непідконтрольних територій) функціонує 33 тис. закладів, навчається понад 8 млн здобувачів освіти, зайнято 1,3 млн освітян.

Для виконання основних завдань, визначених законами, указами, іншими актами законодавства та статуту НАПН України, у складі академії функціонують 10 наукових інститутів, Український

науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, Університет менеджменту освіти та Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського.

У цих колективах, що сукупно забезпечують усі ланки освіти, у 2021 р. працювало 825 наукових працівників, серед яких за основним місцем роботи 611 (74 %) вчених, з них 148 докторів наук і 299 кандидатів наук (або 73 % з науковими ступенями). За рік чисельність докторів наук серед них зросла на 29 осіб. Також в академії працювали 142 науково-педагогічних працівники, з них 114 (80 %) за основним місцем роботи, з яких 93 (майже 82 %) з науковими ступенями, та 47 педагогічних працівників.

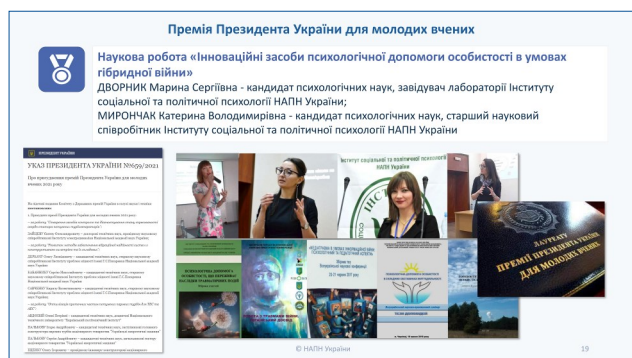

Станом на 1 січня 2022 р. у складі НАПН України перебували 71 дійсний член (академік) та 85 членів-кореспондентів. На превеликий жаль, упродовж звітної періоду пішли з життя дійсні члени (академіки) В.А. Баженов, В.І. Бондар, М.І. Жолдак, І.Ф. Прокопенко та члени-кореспонденти Ю.І. Горобець, М.П. Гузик, С.В. Савченко. Уже в цьому році академія втратила почесного академіка, члена-кореспондента А.Ф. Верляна.

Розвитку академії сприяла системна робота з молодими вченими, їх радами в академії та її установах. У 2021 р. молодими вченими виконано три прикладних наукових дослідження (Топузов та ін., 2022a).

За вагомі досягнення та особистий внесок у розвиток вітчизняної освіти та науки у 2021 р. присуджено:

- премію Президента України для молодих вчених за наукову роботу «Інноваційні засоби психологічної допомоги особистості в умовах гібридної війни» М.С. Дворник і К.В. Мирончак (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України);
- іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених — докторів наук за виконання наукової роботи «Оптимізація психічного

стану наркозалежних засобами музичного впливу» Л.М. Литвинчук (Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України);

- державну іменну стипендію найкращим молодим вченим для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України — Героїв Небесної Сотні у номінації «Стипендія імені Юрія Поправки» К.В. Мирончак (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України);

- стипендію Кабінету Міністрів України для молодих вчених І.О. Горошкіну (Інститут педагогіки НАПН України) та Є.В. Степурі (Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України).

Здійснювалася співпраця з молодими вченими інших установ і організацій: Радою молодих вчених при МОН України, Радою молодих вчених НАН України, Міжгалузевою Радою молодих вчених тощо. Зокрема, І.Г. Губеладзе другий рік поспіль обрано національним делегатом до Європейської ради аспірантів і молодих дослідників, а також членом правління цієї ради та представником для взаємодії щодо впровадження Плану S і політики відкритої науки та з Групою супроводу Болонського процесу.

У цілому в установах НАПН України відповідно до цілей і пріоритетів державної освітньої політики у 2021 р. виконувалися 106 наукових досліджень, з яких 38 (36 %) фундаментальних і 68 (64 %) прикладних. У звітному році істотно оптимізовано співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень на користь прикладних. Зокрема, виконано 7 прикладних досліджень з проблем освіти, що потребують невідкладного розгляду (Топузов та ін., 2022b). У 2021 р. розпочато 50 наукових досліджень, завершено 41.

Усього за результатами наукових досліджень вченими наукових установ та членами НАПН України опубліковано близько 2,5 тис. праць, це 89 монографій, 30 підручників, 133 навчальні програми і посібники, 66 методичних посібників і рекомендацій, 39 словників і довідників, 72 збірники наукових праць, понад 1,5 тис. статей у

фахових виданнях та більше 500 інших видів видавничої продукції. При цьому зросла кількість публікацій у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus і Web of Science.

Крім того, вчені НАПН України у 2021 р. стали переможцями конкурсу наукових і науково-технічних проектів Національного фонду досліджень України «Наука для безпеки та сталого розвитку України», зокрема, переможцем конкурсу визначено дослідження «Постковідна соціально-психологічна реабілітація учасників освітнього процесу в діяльності працівників психологічної служби» (керівник — В.Г. Панок, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи).

Також у 2021 р. завершені наукові дослідження за конкурсами НФД України 2020 р.:

- «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину» (керівник — О.Г. Коваленко, головний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України);

- «Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби системи освіти» (керівник — В.Г. Панок, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи).

Продовжувалося виконання наукового дослідження — переможця конкурсу НФД України за напрямом «Підтримка досліджень провідних та молодих вчених» (2020-2022 рр.):

- «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів» (керівник — М.П. Шишкіна, завідувач відділу Інституту цифровізації освіти НАПН України).

Серед найважливіших наукових здобутків 2021 р. такі.

По Відділенню філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України і його установам: Інститут проблем виховання НАПН України, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського та окремі наукові підрозділи Інституту педагогіки НАПН України.

Здійснено філософський аналіз впливу знання на процес формування нових антропологічних образів людини в розрізі досягнень науки та інноваційних технологій, охарактеризовано сучасні антропологічні ситуації в контексті дигітальної культури, становлення цифрової людини, розвиток цифрової компетентності учнів у школі.

Визначено педагогічні пріоритети цифровізації освіти, зокрема розроблення цифрової дидактики, окреслено освітні ризики цифровізації та засоби їх подолання.

Створено [Концепцію виховання дітей та молоді у цифровому просторі](#) (ІПВ НАПН України, 2021).

Уточнено шляхи реалізації створеної за участі вчених НАПН України [Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку](#) (Сисоева & Рейпольська, 2020, 2021).

Узято участь в оновленні [Базового компоненту дошкільної освіти](#) (Державного стандарту дошкільної освіти) (МОН України, 2021а).

Узагальнено зарубіжний досвід організації освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19 та визначено напрями його використання в системі національної освіти.

Обґрунтовано виклики та виокремлено інноваційні тренди в системах загальної середньої освіти країн Європи та США.

З'ясовано тенденції формування змістового, технологічного компонентів освітнього середовища гімназії з урахуванням особливостей дистанційної освіти та змішаного навчання.

Визначено основні напрями розбудови партнерської взаємодії та співпраці суб'єктів освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти з громадськими організаціями, механізми державно-громадського та державно-приватного партнерства між державою (громадою) та бізнес-підприємницькими структурами.

Створено нові сторінки [електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу»](#); впроваджено Концепцію [віртуального читального залу Фонду Василя Сухомлинського](#); визначено основні

напрями створення галузевих інформаційних ресурсів у контексті зміни підходів до їх продукування, збереження та ретрансляції.

Сформовано галузевий інформаційний ресурс (доступ через вебпортал бази даних та цифровий контент рідкісних видань, електронну науково-педагогічну бібліотеку; ресурс «Бібліотека Нової української школи» тощо); надано віддалений доступ до міжнародних інформаційних ресурсів (EBSCO, Web of Science, Scopus та ін.).

По [Відділенню психології та спеціальної педагогіки НАПН України](#) і його установам: Інститут психології імені Г.С. Костюка, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи.

Спільно з фахівцями МОН України за наукового керівництва з боку Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України та у співпраці з вченими Інституту проблем виховання НАПН України оновлено [Базовий компонент \(Державний стандарт\) дошкільної освіти](#), який затверджено наказом МОН України 12 січня 2021 р. (МОН України, 2021а).

Розроблено концепції:

- психофізіологічних основ життєстійкості фахівців соціономічних професій (Кокун, 2021);
- функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта (Моляко, 2021);
- соціально-психологічного супроводу постраждалих внаслідок воєнних дій та пандемії COVID-19 (Титаренко & Дворник, 2022);
- розвитку громадянської компетентності як інтегративної характеристики особистості (Жадан, 2021) тощо.

Створено:

- модель психолого-організаційних детермінант забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості (Карамушка, 2021);

- стратегії соціально-психологічного супроводу особистісної трансформації ветеранів і волонтерів у переході з військового на мирний спосіб життя (Лазоренко, 2021);

- комплекс соціально-психологічних технологій підтримки стигматизовуваних меншин, які зазнають стигматизації в різних суспільних та освітніх середовищах — у сферах родинної і гендерної взаємодії, громадської активності та медіа комунікації в контексті переживання колективної провини, майнової нерівності (Коробка, 2022а);

- технології: активізації психологічних ресурсів представників стигматизовуваних груп, меншин; протидії стигматизації в соціальному оточенні; підвищення психологічної компетентності професійних спільнот (психологів, соціальних педагогів, учителів, фахівців громадських організацій) з підтримки стигматизовуваних меншин (Коробка, 2022а).

Сформовано комплекс соціально-психологічних технологій: забезпечення підтримки реформ у сфері загальної середньої освіти, обґрунтування критеріїв їхньої ефективності та умов інтеграції в єдиний комплекс, особливостей їх застосування для реалізації окремих завдань підтримки реформ; поглиблення уявлень про спротив нововведенням та інноваціям з боку громадськості і педагогічної спільноти, а також конструктивних стратегій та умов партнерської взаємодії учасників процесу реформування освіти (Бевз & Кравчук, 2021).

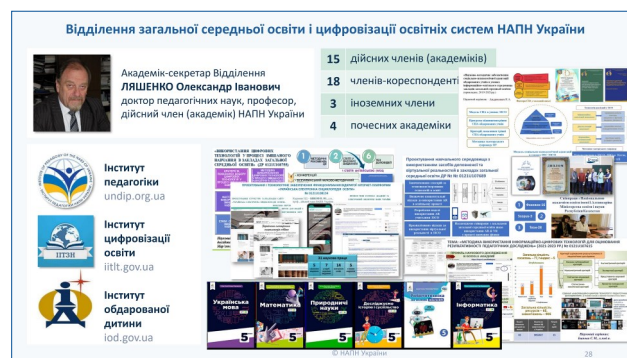
Розроблено програму розвитку громадянської компетентності молоді з використанням соціальних медіа та медіа контенту (Позняк, 2021).

Обґрунтовано соціально-психологічні засоби активізації колективних зусиль із підвищення рівня толерантності до інакшості і різноманіття в освітньому середовищі, а також технології, процедури і техніки психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах унаслідок військових дій (Коробка, 2022b).

Підготовлено методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типологій) освітніх труднощів та рівнів підтримки дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти (Прохоренко та ін., 2021а).

Створено комплексні програми розвитку дитини з порушеннями зору для різних вікових груп.

По *Відділенню загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем НАПН України* та його установам: Інститут педагогіки, Інститут цифровізації освіти та Інститут обдарованої дитини НАПН України.

Завершено створення дидактичної і методичної бази початкової освіти у складі підручників і навчальних посібників з більшості предметів початкової школи, низки методичних посібників і рекомендацій.

Спільно з МОН України розроблено *Типову освітню програму для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти* (МОН України, 2021b). Обґрунтовано і створено освітній комплект у складі 15 модельних навчальних програм і підручників до них, які визначають і реалізують новий зміст освіти у 5 класі закладів загальної середньої освіти (Топузов & Засєкіна, 2021).

Доповнено та розширено теорію змісту освіти новими положеннями про дидактичні можливості і принципи його інтеграції, зокрема міжпредметної і внутрішньогалузевої, які реалізовано у змісті декількох нових інтегрованих навчальних курсів мовно-літературної, природничої, громадянської та історичної галузей.

Теорію і методику навчання збагачено розробленими й апробованими концептуальною моделлю багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами корінних народів і національних меншин України, методикою компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів цих закладів, а також методами і засобами формування в учнів початкових класів цифрових компетентностей та міжкультурної іншомовної компетентності учнів 5-6 класів гімназії.

Запропоновано нові рішення щодо цифровізації освітнього процесу, передусім розвитку інтелектуальних комп'ютерних систем навчання (Верлань & Ляшенко, 2021).

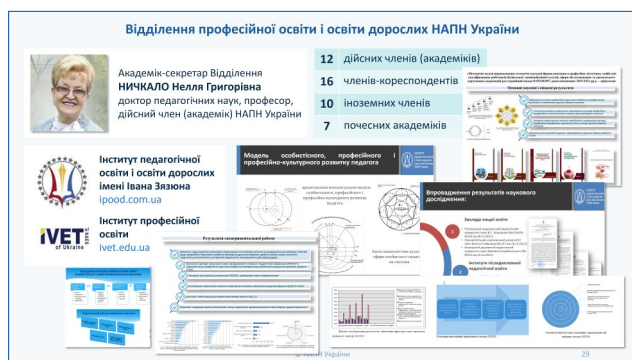
Описано моделі діалогового спілкування та адаптивні механізми, що визначають і враховують індивідуальні особливості користувача в процесах сприймання знань. Удосконалено теорію інтегрованої взаємодії, на основі якої розроблено метод синтезу текстів для контролю знань з використанням онтологічних моделей. Запропо-

новано і схарактеризовано програмні засоби діалогового адаптивного середовища гібридних інтелектуальних систем. Уточнено склад і структуру інформаційно-цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти на сучасному етапі з урахуванням зростання частки дистанційного навчання в освітньому процесі, обґрунтовано умови його використання.

Розроблено методику використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти (Мар'єнко & Сухіх, 2021).

Обґрунтовано концептуальні та методичні засади розроблення і реалізації освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування для обдарованих учнів гімназій та ліцеїв в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти (Поліхун та ін., 2021a, 2021b).

По *Відділенню професійної освіти і освіти дорослих НАПН України* та його установам: Інститут професійної освіти та Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Розроблено педагогічні системи і методики розвитку підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників, організації дуальної форми навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, засади ефективного управління цими закладами на основі проектного менеджменту, методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти.

Розв'язано проблему цілісності акмеологічного розвитку вчителя — особистісного, професійного і професійно-культурного. Обґрунтовано концептуальну платформу і багаторівневу модель його цілісного поступу. Схарактеризовано систему загальних і специфічних принципів регуляції саморуку вчителя до вершин професійної зрілості. Систематизовано методики і техніки професійного самовдосконалення вчителя.

Розроблено концепцію підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих, обґрунтовано методичні засади і систему професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих.

Створено концепцію діяльності університетів третього віку в Україні.

По *Відділенню вищої освіти НАПН України* та його установам: Інститут вищої освіти та Університет менеджменту освіти.

Встановлено глобальну тенденцію розвитку і поширення рейтингових механізмів оцінювання якості вищої освіти, проаналізовано стан конкурентоспроможності вітчизняних університетів та обґрунтовано стратегію створення в Україні університетів світового класу (стратегію-2), розроблено концепцію реалізації проекту «Президентський університет» і забезпечено його науковий супровід (Луговий, Слюсаренко & Таланова, 2021; Луговий, Саух & Таланова, 2021).

З'ясовано структурування простору відкритої науки за рівнями складності знань та відповідної дослідницької діяльності, що робить його закритим для наукових і науково-педагогічних колективів, зокрема університетів, з недостатньо розвинутим дослідницьким потенціалом. Це спричиняє прогресуюче розмежування університетів за рівнем складності освітньо-дослідницької діяльності, що виявляється у їх класифікаційному групуванні та організаційному асоціюванні за критерієм/принципом «рівний з рівним» (Луговий & Петроє, 2021).

Розроблено теоретичні основи реалізації соціальної відповідальності університетів (Калашнікова & Оржель, 2021), політики та механізмів забезпечення і вдосконалення якості вищої освіти в контексті євроінтеграції (Таланова, 2021), окреслено прогресивні ідеї зарубіжного досвіду розвитку науково-педагогічного потенціалу закладів вищої освіти (Скиба, 2021).

На основі системного аналізу результатів соціологічного дослідження визначено оцінку студентами якості вищої освіти в Україні, міру залученості їх до наукової роботи, рівня викладання профільних і непрофільних дисциплін, стану застосування новітніх методик викладання та використання різноманітних засобів цифрової комунікації, організації і проведення виробничих і педагогічних практик, створення умов для навчання, забезпечення навчальною та науковою літературою тощо (Саух та ін., 2021).

Розроблена, експериментально перевірена і впроваджена в систему підготовки педагогів професійної (професійно-технічної) освіти компетентнісно орієнтована модель підвищення кваліфікації в контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової, конфліктологічної, коучингової компетентностей.

Уточнено роль і значення гуманітарної парадигми, яка в умовах глобалізації та діджиталізації має бути життєдайною основою освіти (Саух & Саух, 2021).

Вчені наукових установ НАПН України у ході 61 експерименту здійснювали експериментальну діяльність у понад 1,2 тис. закладах освіти, 698 з яких затверджено МОН України. Під науковим керівництвом вчених НАПН України здійснюється 22 всеукраїнських експериментів, що охоплюють різні рівні та складники освіти.

Результати наукових досліджень, що проводилися за кошти державного бюджету, упроваджувалися у закладах освіти, установах, організаціях, на підприємствах, в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. На різних етапах і рівнях впроваджено 85 (67 %) із 127 розробок, підготовлених за завершеними у 2021 р. фундаментальними та прикладними дослідженнями. У 2021 р. продовжувалося впровадження результатів досліджень, завершених у 2020 р., досягнуто 100 % упровадження 166 розробок.

Наукові результати використані у підготовці понад 120 законодавчих та нормативно-правових документів з питань регулювання державної освітньої політики.

Результати наукових досліджень наукових установ НАПН України оприлюднено в 13 аналітичних матеріалах та у рекомендаціях 2 форумів, 186 міжнародних і всеукраїнських конференцій, 154 семінарів, 46 круглих столів.

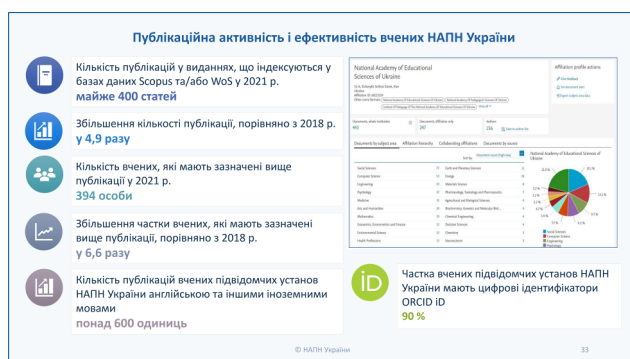
З метою інтеграції до Європейського дослідницького простору, зокрема підтримуючи ініціативи ЄС щодо відкритої науки та відкритого доступу до результатів наукових досліджень, у НАПН України організовано роботу з представлення діяльності вчених академії в освітньо-науковому просторі. Утворено спеціальні електронні інфраструктури. Зокрема створено **Електронну бібліотеку НАПН України** (lib.iitta.gov.ua), у якій розміщено праці, що підготовлені вченими академії під час виконання фундаментальних та прикладних досліджень.

Це дало змогу забезпечити широкомасштабне поширення та впровадження здобутих результатів в освітню та інші види соціальної практики, накопичення значних обсягів експериментальних, фактологічних і концептуальних даних, інших результатів наукових досліджень. На 1 січня 2022 р. у бібліотеці розміщено понад 26 тис. повнотекстових ресурсів, які завантажено понад 8,8 млн разів, з них майже 1,7 млн у 2021 р., порівняно з 1 млн у 2018 р. Упродовж звітного року налічувалося близько 48 тис. користувачів Електронної бібліотеки, здійснено майже 600 тис. переглядів сторінок із 182 країн світу (найбільше користувачів з України — 75 %).

Ведеться системна робота з представлення діяльності наукових працівників в інформаційно-науково-освітньому просторі. У 2021 р. істотно зросла публікаційна активність і ефективність вчених НАПН України: понад 600 публікацій вчених наукових установ НАПН України здійснено

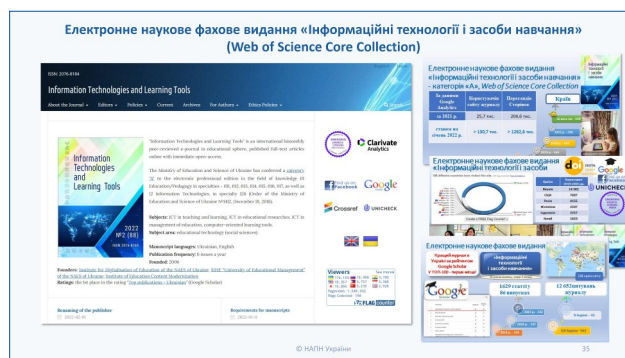
англійською та іншими іноземними мовами; майже 400 статей опубліковано дійсними членами, членами-кореспондентами та вченими наукових установ НАПН України у наукових виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection, що у 1,2 рази більше порівняно з 2020 р. та у 4,9 рази — порівняно з 2018 р.; суттєво (до 394 осіб) збільшилася частка вчених наукових установ і членів (академіків та членів-кореспондентів) НАПН України, які опублікували у 2021 р. статті у виданнях, що індексуються у базах даних Scopus і Web of Science Core Collection, що в 1,7 рази більше порівняно з 2020 р. та у 6,6 рази — порівняно з 2018 р. Близько 830 (90 %) вчених наукових установ НАПН України мають цифрові ідентифікатори ORCID iD.

Забезпечена позитивна тенденція щодо результативності діяльності наукових періодичних видань НАПН України. Тепер 84 % цих видань розміщують повні тексти у відкритому доступі; 78 % — присвоюють статтям DOI; видання індексуються базами даних, реєстрами і пошуковими системами, зокрема: Web of Science Core Collection, бази даних фірми EBSCO Publishing, Directory of Open Access Journals, European Reference Index for the Humanities and Social Sciences, Educational Research Abstracts Online, Library of Science (University of Warsaw) тощо.

У звітному році налічувалося 44 наукові періодичні видання (засновники / співзасновники — НАПН України та її наукові установи), з-поміж яких 36 друкованих та 8 електронних. 32 (73 %) найменування наукової періодики належить до категорій «А» та «Б» Переліку наукових фахових видань України. У 2020 р. до цього Переліку входило 25 наукових періодичних видань НАПН України.

Електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (засновник — Інститут цифровізації освіти НАПН

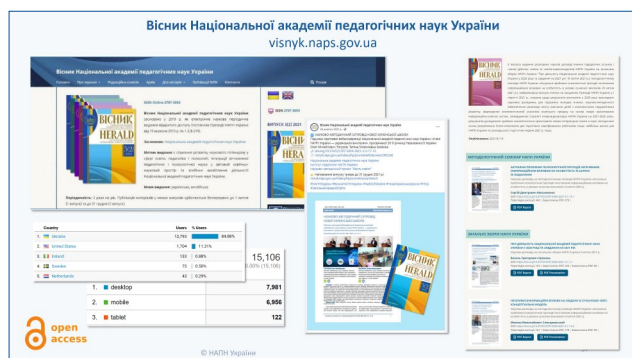

України; співзасновники: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України) представлено в базі даних Emerging Sources Citation Index (ESCI) Web of Science Core Collection компанії Clarivate. Станом на 1 січня 2022 р. публікації переглянуто більше ніж 1,1 млн разів, зокрема упродовж 2021 р. здійснено 205 тис. переглядів сторінок майже 26 тис. користувачів із 196 країн світу (найбільше з України — 63,6 %, США — 6,4 % та Японії — 5,9 %).

Опубліковано четвертий номер англomовного наукового періодичного видання НАПН України «Education: Modern Discourses» (emdnaes.org.ua). Науковий журнал індексується у Crossref, Directory of Open Access Journals, European Reference Index for the Humanities and Social Sciences, Index Copernicus International тощо. У звітному році журнал увійшов до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України.

Здійснюється випуск електронного наукового періодичного видання відкритого доступу «Вісник Національної академії педагогічних наук України» (visnyk.naps.gov.ua). У 2021 р. опубліковано 100 матеріалів. За даними Google Analytics у звітному році налічувалося понад 15 тис. (вдвічі більше порівняно з 2020 р.) користувачів вебсайту видання, 47 % з яких вивчали опубліковані матеріали з мобільних пристроїв (смартфонів та планшетів). Найбільше користувачів з України (85 %) та США (11 %).

Успішно функціонував профіль НАПН України у Scopus. У профілі представлено більше 440 статей та понад 150 авторів — вчених академії.

У 2021 р. вченими НАПН України підготовлено Національну доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, яку присвячено 30-й річниці Незалежності України і опубліковано українською та англійською мовами (Кремень, 2021c; Kremen, 2021).

Також у звітному році академією підготовлено і видано 2-ге, істотно оновлене видання Енциклопедії освіти, у якій розміщено близько 1,5 тис. актуальних статей (Кремень, 2021d).

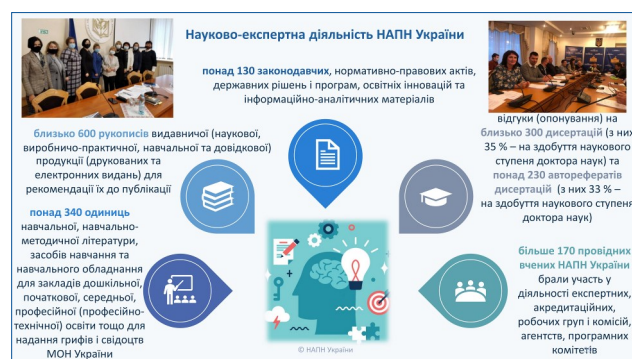
Упродовж 2021 р. вченим, аспірантам, докторантам НАПН України надано доступ до: баз даних Web of Science Core Collection, Scopus, ScienceDirect відповідно до наказів МОН України; зарубіжних повнотекстових і реферативних науково-технічних, економічних та довідкових баз даних фірми EBSCO Publishing за кошти державного бюджету через ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського.

Вчені НАПН України проводили незалежну наукову експертизу, зокрема:

- понад 130 законодавчих, нормативно-правових актів, державних рішень і програм, освітніх інновацій та інформаційно-аналітичних матеріалів;
- близько 600 рукописів видавничої (наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової)

продукції (друкованих та електронних видань)
для рекомендації їх до публікації;

- понад 340 од. навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання та навчального обладнання для закладів дошкільної, початкової, середньої (початкової, основної і старшої школи), професійної (професійно-технічної) освіти тощо для надання грифів і свідоцтв МОН України;
- понад 300 дисертацій, з них 35 % на здобуття наукового ступеня доктора наук, у рамках діяльності спеціалізованих вчених рад; підготовлено відгуки (для опонування) на близько 170 дисертацій, з них 37 % на здобуття наукового ступеня доктора наук, та на понад 230 авторефератів дисертацій, з них 33 % на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Більше 170 провідних вчених НАПН України брали участь як наукові експерти та фахові представники у діяльності експертних, акредитаційних, робочих груп і комісій, агентств, програмних комітетів, організацій, підприємств тощо.

У 2021 р. вчені НАПН України були активними учасниками трьох міжнародних виставкових заходів: XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»; XIII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»; XXXVIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра».

Експозицію інноваційного доробку вчених академії було розгорнуто на Національному освітньому форумі «Нова українська школа 2020/2021: синергія, інтеграція, менеджмент».

Під час виставок проведено 68 онлайн заходів (науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, презентації) з актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук. Наукові розробки вчених наукових установ НАПН України відзначено 5 почесними нагородами у конкурсі «Національне визнання наукових досягнень» та 21 медаллю виставок.

У 2021 р. вчені НАПН України відповідно до плану роботи:

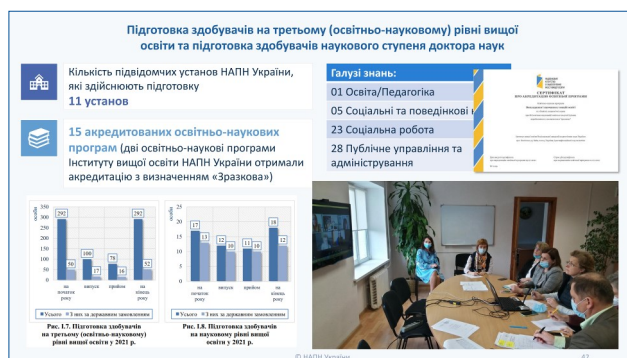
- провели 190 науково-практичних масових заходів: 86 міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, 63 семінари, 2 форуми, 5 педагогічних читань, 16 круглих столів, 18 інших видів заходів;
- були організаторами і співорганізаторами 281 масового заходу, зокрема: 100 конференцій, 91 семінару, 30 круглих столів та інших заходів;
- понад 3,4 тис. раз вчені академії брали участь у 18 з'їздах і конгресах, 133 симпозіумах, 1,6 тис. конференцій, 418 семінарах, 22 педагогічних читаннях, 158 круглих столах, 60 виставках, більше 1 тис. інших заходів. Унаслідок пандемії COVID-19 і введення карантину багато заходів проводилося в онлайн-режимі.

НАПН України здійснювала підготовку здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та наукового ступеня доктора наук. Підготовка проводилася в аспірантурі і докторантурі 11 наукових установ НАПН України у галузях знань: «01 Освіта / Педагогіка»; «05 Соціальні та поведінкові науки»; «23 Соціальна робота»; «28 Публічне управління та адміністрування». Упродовж 2020-2021 рр. у дев'яти установах НАПН України акредитовано 15 освітньо-наукових програм. Дві освітньо-наукові програми «Політика і лідерство у вищій освіті» та «Викладання і навчання у вищій освіті» Інституту вищої освіти НАПН України отримали акредитацію з визначенням «Зразкова».

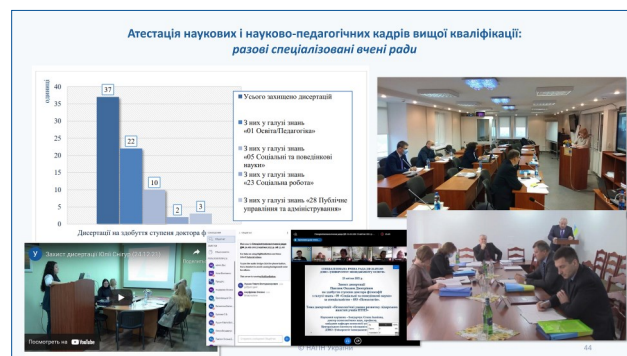
Продовжено підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів, які прийняті на навчання до 1 вересня 2016 р., через аспірантуру та докторантуру в галузі педагогічних та психологічних наук.

У 2021 р. навчалися 292 аспіранти, з них 52 за державним замовленням, та 18 докторантів, з яких 12 за державним замовленням. Закінчили аспірантуру 78, докторантуру 11 осіб. Прийом до аспірантури і докторантури у 2021 р. становив відповідно 100 і 12 осіб.

У 2021 р. показники ефективності підготовки аспірантів і докторантів зросли: в аспірантурі за державним замовленням на 29,6 % та за кошти юридичних і фізичних осіб на 6,5 %, у докторантурі за державним замовленням на 0,6 %. Ефективність аспірантури і докторантури НАПН України порівняно із загальнонаціональними показниками наукових установ (12,2 % в аспірантурі і 14,5 % у докторантурі) вища і становить відповідно 50 % та 30 %.

У системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2021 р. брали участь 14 спеціалізованих вчених рад, що діяли у десяти наукових установах НАПН України. За минулий рік захищено 144 дисертаційні роботи: 97 кандидатських і 47 докторських. У разових спеціалізованих вчених радах відбулося 37 публічних захистів дисертацій.

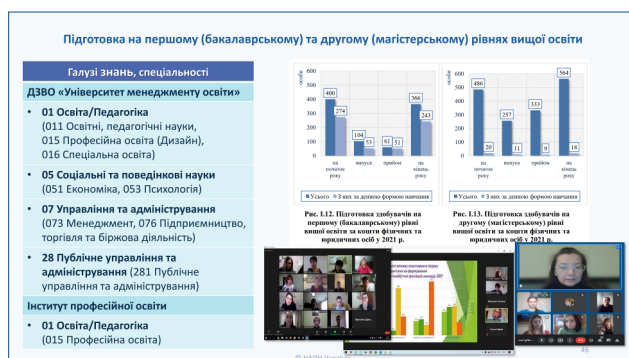

Діяльність **Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології** (голова — акад. О.М. Топузов) здійснювалася за участю 80 провідних учених України в рамках чотирьох секцій, утворених за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями в галузях знань «01 Освіта / Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота». Міжвідомчою радою розглянуто 307 тем дисертаційних досліджень, надісланих 78 науковими установами і закладами вищої освіти. Скориговано 62,2 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора наук і 49,0 % тем

дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

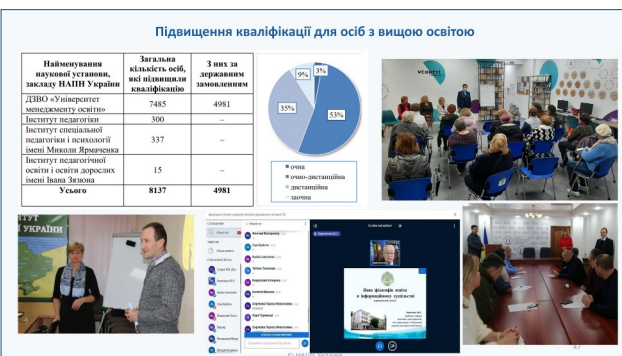
Навчання бакалаврів і магістрів проводилося за кошти фізичних і юридичних осіб у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології Університету менеджменту освіти, Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти цього університету, а також в Інституті професійної освіти НАПН України за вісьмома спеціальностями у таких галузях знань:

- «01 Освіта / Педагогіка» (спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», «015 Професійна освіта (Дизайн)», «016 Спеціальна освіта»);
- «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»);
- «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність»);
- «28 Публічне управління та адміністрування» («281 Публічне управління та адміністрування»).

Загальна чисельність студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти, на кінець звітного року становила 930 осіб.

Підвищення кваліфікації кадрів здійснювалося у ДЗВО «Університет менеджменту освіти», а також в Інституті педагогіки, Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка та Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Підвищили кваліфікацію понад 8 тис. керівників, науково-

педагогічних, педагогічних та інших працівників закладів освіти, установ, організацій, з них 5 тис. — за державним замовленням в Університеті менеджменту освіти НАПН України.

У звітному році продовжено міжнародну діяльність наукових установ НАПН України (з урахуванням карантинних заходів) у зарубіжному освітньому та науковому просторах.

Здійснювалися такі заходи:

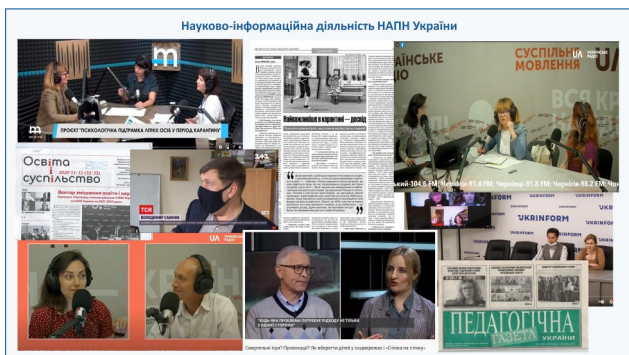
- участь у близько 40 міжнародних науково-освітніх проектах і програмах Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Представництва DVV International в Україні, Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ тощо;
- наукова співпраця з іноземними членами НАПН України, науковими установами і закладами освіти у межах понад 30 угод про співробітництво, укладених НАПН України, і в межах сотень угод наукових установ академії із спорідненими науковими установами, закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями та фондами. Зокрема, укладено 4 меморандуми про співпрацю із зарубіжними партнерами: Представництвом німецької (неурядової) організації «Німецьке об'єднання народних університетів» (DVV International) в Україні; Національною академією освіти імені І. Алтинсаріна Міністерства освіти і науки Республіки Казахстан; Товариством з обмеженою відповідальністю «Всесвітній торговельний центр (США) у Києві»; Громадською організацією «Інститут лідерства, інновацій та розвитку» (Еразмус +);
- провадження експертної діяльності вчених НАПН України, які є членами понад 50 міжнародних організацій, іноземних академій, міжнародних наукових товариств (Глобальний союз науковців за мир, Міжнародна рада психологів, Всесвітня рада з питань обдарованих і талановитих дітей, Європейська асоціація освіти дорослих,

Європейська асоціація медіа та інформаційної освіти, Європейська асоціація психотерапії, Організація з безпеки і співробітництва в Європі, «Україна та українці за кордоном» тощо), членами редколегій майже 60 зарубіжних наукових видань, що входять до наукометричних баз даних;

- проведення понад 100 міжнародних науково-практичних заходів спільно із зарубіжними партнерами та участь у роботі близько 1000 онлайн та офлайн міжнародних наукових заходів.

З метою підвищення рівня інтернаціоналізації та покращення якості міжнародного наукового співробітництва НАПН України в галузі наук про освіту, педагогіки і психології прийнято Стратегію інтернаціоналізації Національної академії педагогічних наук України на 2021-2025 роки (Курбатов, 2021).

Науково-інформаційна діяльність проводилася шляхом публікації наукових, науково-популярних, журналістських матеріалів в електронних ресурсах і друкованих виданнях, зокрема на офіційному сайті НАПН України, офіційній сторінці НАПН України у мережі Facebook, сайтах і сторінках наукових установ і їхніх підрозділів у соціальних мережах. Ключовими напрямками науково-інформаційної діяльності були:

- інформування освітньої громадськості і суспільства у контексті 30-річчя Незалежності України та відповідної інноваційної діяльності академії;

- систематичне оприлюднення результатів фундаментальних та прикладних досліджень та експертно-аналітичної діяльності вчених НАПН України тощо;

- відкриття на офіційному сайті академії нових сторінок «Щодо природничих наук і математики», «Освіта і суспільство», «Педагогічна газета». Матеріали дублюються на сторінках соціальної мережі Facebook «Освітняська і педагогічна періодика» і «Педагогічна альфа-віта»;

- співпраця з всеукраїнськими газетами «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Україна

молода», «День», «Сучасна освіта України», «Освіта України», «Освіта»; журналом НАН України «Світогляд», журналами видавництва «Світлич» — «Дошкільне виховання», «Учитель початкової школи»; газетах НАПН України — «Освіта і суспільство», «Педагогічна газета України»; започатковано плідну співпрацю з оновленою газетою НАН України «Світ»;

- участь вчених НАПН України у радіо- і телепрограмах як експертів;

У 2021 р. актуальним завданням цифровізації наукової діяльності НАПН України було забезпечення ефективної дистанційної роботи вчених та інших працівників академії, що здійснювалося за такими напрямками:

- використання цифрових технологій як засобу колективної комунікації в IT-програмах Zoom, Skype, Meet, YouTube тощо, що забезпечувало участь вчених в онлайн заходах: заняттях, веб-конференціях, вебінарах, засіданнях тощо;

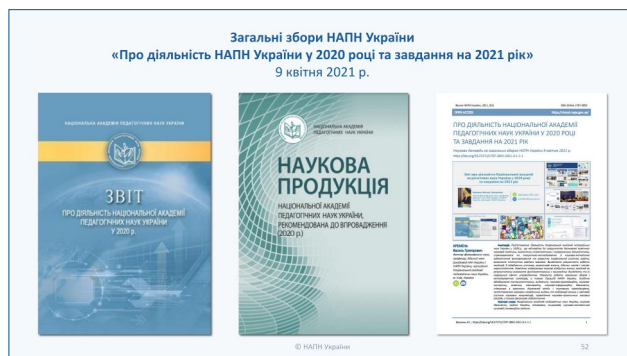
- розширення наукової співпраці вчених академії з партнерами в Україні та за її межами;

- висвітлення результатів діяльності НАПН України та наукових установ на вебсайті академії та офіційній сторінці у Facebook, що зумовило істотне (вдвічі) зростання відвідуваності.

Незважаючи на позитивні результати цифровізації наукової діяльності НАПН України, все ж актуальним залишається питання вдосконалення інформаційної інфраструктури, зокрема модернізації комп'ютерної техніки.

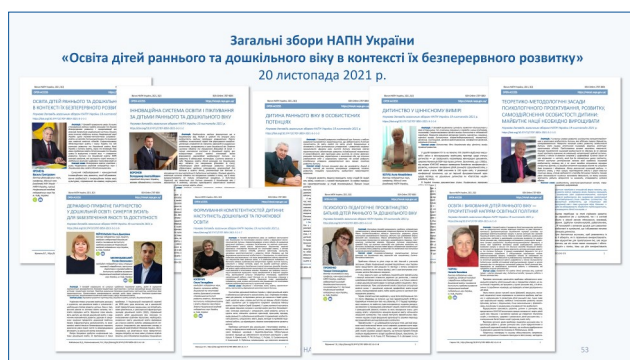
У 2021 р. в умовах карантинних обмежень в онлайн режимі відбулися дві сесії загальних зборів НАПН України:

9 квітня — звітні збори «Про діяльність НАПН України у 2020 році та завдання на 2021 рік». У доповіді було представлено найважливіші здобутки вчених академії, охарактеризовано виклики та ризики, які стримують розвиток НАПН України, та наголошено на необхідності розвитку сильних сторін і переваг НАПН України, які є важливими для теорії і практики освіти у теперішній час та в

перспективі (Кремень, 2021e). Також обрано почесними академіками НАПН України Г.П. Васяновича, В.М. Бабаєва по Відділенню професійної освіти і освіти дорослих НАПН України;

20 листопада — тематичні збори «Освіта дітей раннього та дошкільного віку в контексті їх безперервного розвитку». На зборах також затверджено **Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2022-2026 рр.** (НАПН України, 2021a); удосконалено організаційну структуру НАПН України; затверджено **Статут НАПН України в новій редакції** (НАПН України, 2021b), обрано почесними академіками НАПН України В.О. Жадька (Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки), А.Ф. Верляня (Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем), О.М. Пшіньку і О.О. Романовського (Відділення вищої освіти).

Відповідно до плану роботи НАПН України відбулися онлайн методологічні семінари:

8 квітня — «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів» за участю понад 300 осіб, серед яких відомі вчені, викладачі, керівники закладів вищої освіти та загальної середньої освіти, представники міністерств і відомств тощо;

19-20 листопада — «Розвиток обдарованої особистості: світовий та вітчизняний контексти»,

у роботі взяло участь близько 500 учасників, які представляли усі регіони України.

Проведено 13 (10 планових і 3 позачергових) засідань Президії НАПН України, на яких розглянуто 482 питання і прийнято відповідні постанови зі статутної діяльності академії.

НАПН України у 2021 р. отримано фінансування з державного бюджету в сумі 270,2 млн грн, у т.ч. на фундаментальні дослідження — 81,5 млн грн, на прикладні дослідження — 112,1 млн грн, на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів — 7,5 млн грн, підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів — 35,4 млн грн, фінансову підтримку наукового об'єкта, що становить національне надбання — 50,0 тис. грн, забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв — 8,2 млн грн, утримання апарату Президії та виплату довічної плати за звання членам НАПН України — 25,9 млн грн.

Порівняно з 2020 р. фінансування НАПН України збільшилося на 54,9 млн грн або на 25,5 %, що пов'язано із підвищенням посадових окладів і мінімальної заробітної плати. НАПН України отримано 37,8 млн грн за спеціальним фондом бюджету (власні надходження бюджетних установ), що на 9,7 млн грн (34,6 %) більше, ніж у 2020 р.

Упродовж звітного року до НАПН України з усіх джерел фінансування надійшло 308,0 млн грн. Питома вага фінансування за рахунок загального фонду бюджету у коштах, які отримали установи НАПН України з усіх джерел надходжень, становила 87,7 %.

Незважаючи на значні труднощі нинішнього періоду, вчені академії мають повною мірою відповідно до законодавства забезпечити науковий і методичний супровід сфери освіти, усіх її рівнів і ланок. При цьому мають бути враховані обтяжливі умови функціонування освітньої сфери у воєнний і повоєнний періоди (знищення і руйнування значної частини освітніх закладів, їх

переміщення з тимчасово окупованих територій або робота в умовах тимчасової окупації, міграція великої кількості здобувачів освіти у межах України і за кордон, нестабільний соціально-психологічний стан дітей і дорослих тощо).

Насамперед слід звернути увагу на наступне.

1. Освіта дітей раннього та дошкільного віку.

Останнім часом посилилося суспільне усвідомлення, що освіта дітей раннього та дошкільного віку є важливою первинною складовою безперервної освіти. Отже, її доступність та якість будуть стійким пріоритетом державної освітньої політики, що, зокрема, потребуватиме консолідованої співпраці вчених і практиків у розробленні нового закону «Про дошкільну освіту» з урахуванням Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку, створеної в НАПН України у співпраці з профільним Комітетом Верховної Ради України.

2. Повна загальна середня освіта.

Ця основна освітня ланка посідає місце базового складника в освітній системі. Вона охоплює три послідовні рівні освіти (початкову, базову середню і профільну середню освіту), що відповідає Міжнародній стандартній класифікації освіти, і нині набуває 12-річного терміну здобуття, що узгоджується із європейською і світовою практикою, та стала обов'язковою упродовж життя як важлива умова успішної життєдіяльності і розвитку особистості в сучасному глобалізованому і конкурентному світі. Водночас ця освітня ланка потребує розв'язання низки проблем, що наблизить її до кращих світових зразків освітніх систем. По-перше, це поліпшення якості повної загальної середньої освіти і забезпечення доступу до неї дітей незалежно від місця проживання, економічного стану родини, наявності особливих освітніх потреб та інших ознак громадянина України. По-друге, це створення необхідних умов і мотивації вчителів до ефективної діяльності та професійного розвитку із досягненням у перспективі магістерського рівня їх вищої освіти. По-третє, потрібним є удосконалення мережі закладів загальної середньої освіти, зокрема усунення малокомплектності та неоптимальної локації закладів, створення оптимальної мережі закладів профільної середньої освіти. По-четверте, розвиток інформаційного суспільства вимагає широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, його цифровізації. Зрештою повна загальна середня освіта України має бути повноцінно включена в Європейський освітній

простір, створення якого до 2025 р. проголошено у 2017 р. Європейською Комісією.

3. Позашкільна освіта.

Ця освітня ланка має покращити надання додаткових освітніх послуг для дітей широкого вікового діапазону на засадах неформальної та інформальної освіти. Водночас залишається нерівномірним доступ до позашкільної освіти в містах і селах, використання онлайн-інструментів дистанційного навчання. Важливим є розвиток позашкільної освіти в школах, особливо сільських.

4. Виховання активних і відповідальних громадян-патріотів.

Виклики, перед якими постала Україна, відстоюючи власну суверенність, актуалізують проблеми національно-патріотичного, військово-патріотичного та громадянського виховання. Потрібне подальше узагальнення кращого досвіду з формування національно-культурної ідентичності, виховання активних і відповідальних громадян-патріотів, особливо на прикладі захисників-героїв України, що сприятиме розвитку громадянського суспільства, гуртуванню української нації, підвищенню обороноздатності держави. Ця сфера також потребує оновлення відповідного законодавства.

5. Професійна (професійно-технічна) освіта.

Стратегічними цілями тут є формування цілісної системи професійної (професійно-технічної) освіти, об'єднаної з фаховою передвищою освітою; забезпечення відповідності підготовки потребам ринку праці; підвищення репутації та привабливості в суспільстві з огляду на створення умов для безперервного професійного розвитку особистості; забезпечення підготовки висококваліфікованих робітників зі складних інтегрованих професій; упровадження кращих європейських практик формування мережі потужних багаторівневих і багатопрофільних закладів професійної освіти, їх гнучкої взаємодії зі стейкхолдерами, що актуально для ефективного післявоєнного відновлення економіки; інтеграції у Європейський простір професійної освіти і підготовки.

6. Фахова передвища освіта.

Ця новостворена освітня ланка, яка виокремлена із вищої освіти, має набути власних специфічних професійно орієнтованих і самодостатніх характеристик. Це насамперед стосується інтеграції закладів фахової передвищої освіти із сучасним виробництвом, зближення і наступності змісту підготовки з діяльністю закладів професій-

ної (професійно-технічної) освіти, розвитку співпраці з ними, розширення відповідної підготовки кваліфікованих робітників.

7. Вища освіта.

Упродовж тридцяти років незалежності України ця освіта забезпечувала підготовку здобувачів на вищих освітніх рівнях, зберігаючи сукупний потужний кадровий, науковий, фінансовий та матеріально-технічний потенціал. Водночас суперечливе зростання університетської мережі призвело до її подрібнення, розпорошення, дублювання, втрати ресурсної концентрованості, що зумовило відставання від університетської освіти передових країн. З прийняттям Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки необхідно передбачити науковий і методичний супровід її реалізації із застосуванням сучасних механізмів оцінювання якості, обґрунтування оптимізації мережі закладів вищої освіти шляхом укрупнення, забезпечення подальшої інтеграції в Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір; розроблення державної програми створення університетів світового класу в Україні.

8. Освіта дорослих.

Стратегічне завдання створення цілісної й ефективної освіти дорослих в Україні як завершальної ланки в системі безперервної освіти впродовж життя потребує створення соціально-економічних умов для діяльності громадських формувань, центрів освіти дорослих, університетів третього віку, визнання результатів неформальної та інформальної освіти і присвоєння відповідних кваліфікацій тощо. Важливо прискорити прийняття Закону України «Про освіту дорослих».

9. Кадрове забезпечення освіти.

Попри великі зрушення у кадровому забезпеченні, освітня система потребує подальшого вдосконалення структури і змісту підготовки педагогічного і науково-педагогічного персоналу, створення умов для його утримання і плідної діяльності. З-поміж нерозв'язаних проблем — диспропорції у забезпеченні висококваліфікованими працівниками різних ланок і рівнів освіти, спеціальностей і предметів, територій, міської і сільської місцевостей, умов для роботи і підвищення кваліфікації.

10. Цифровізація освіти.

Ключовим завданням модернізації системи освіти є формування цифрової компетентності для навчання впродовж життя усіх учасників освітнього процесу. З огляду на це важливо роз-

робляти і впроваджувати інформаційно-цифрові навчальні ресурси і середовища, цифрові освітні технології, розвивати дистанційні і змішані форми навчання. Важливим є ґрунтовний науково-методичний супровід використання цифрових технологій в освіті та психолого-педагогічної підтримки їх застосування, насичення відкритого цифрового інформаційно-освітнього простору України електронними освітніми ресурсами та засобами, подолання «цифрової» нерівності.

11. Інформаційно-бібліотечне забезпечення освіти.

В умовах розвитку інформаційного суспільства роль мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, що об'єднує понад 15 тис. книгозбірень за провідної ролі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, як галузевого ресурсу зростатиме. Необхідно зосередити увагу на упровадженні сучасних інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій у виробничі процеси та обслуговування користувачів насамперед віддалених; розвитку інформаційного потенціалу веб-порталів і сайтів освітянських бібліотек, зокрема їхніх англomовних версій; наданні доступу до зарубіжних повнотекстових і реферативних науково-технічних, економічних та довідкових баз даних; створенні нормативно-правової бази діяльності освітянських бібліотек; вивченні й упровадженні європейського та світового досвіду в практику роботи освітянських бібліотек, розвитку міжнародного співробітництва.

12. Світова і європейська інтеграція освіти України.

Має забезпечуватися передовсім через розширення участі в реалізації відповідних проєктів і програм міжнародної співпраці насамперед програм ЄС: Еразмус+, «Горизонт Європа», всебічний розвиток двостороннього партнерства.

13. Фінансова підтримка освіти.

Для ефективного фінансового забезпечення потрібне дотримання таких принципів: необхідна і достатня частка ВВП, що спрямовується у сферу освіти та в основні її ланки; оптимізація з огляду на доступність і якість мережі закладів освіти; конкурентоспроможна оплата праці в освіті; надання в умовах ринкової економіки прогресивних організаційно-правових статусів закладам освіти.

14. Науковий і методичний супровід освіти.

Освітня сфера, яка покликана підтримувати інноваційний тип прогресу, всебічно розкривати

потенціал його головного суб'єкта — високоосвіченої людини, сама потребує потужного наукового і методичного забезпечення. Провідна й законодавчо визначена роль у цьому й надалі має зберігатися за Національною академією педагогічних наук України за участі Національної й інших галузевих академій наук, наукових установ, закладів вищої освіти, фахових об'єднань освітян.

15. Психологічні дослідження освітніх і суспільних процесів, розвитку особистості.

З огляду на зосередження в НАПН України основних наукових установ психологічного профілю, на них покладається головна відповідальність як за розвиток психології в цілому, так і за прикладні застосування психологічної науки до вивчення та вдосконалення соціально-психологічного стану освіти, суспільства, розвитку і поведінки особистості, особливо в кризових ситуаціях, як зараз в умовах повномасштабної війни. Отже, сьогодні вкрай необхідно: здійснювати ефективні психологічні дослідження, спрямовані на становлення особистості в освіті, розроблення відповідних методів, технологій; формувати науково-методичні засади розвитку психологічної культури усіх учасників освітнього процесу в умовах інноваційного типу прогресу, утвердження інформаційного суспільства, поширення стресогенних ситуацій; провадити системний соціально-психологічний моніторинг суспільного сприйняття освітніх реформ і формувати їх конструктивне усвідомлення; спрямовувати науковий психологічний потенціал на надання всебічної допомоги постраждалим від широкомасштабної агресії Російської Федерації; зосередитися на збалансованому розвитку психологічних засад упровадження інновацій і збереження традицій в освіті, зокрема щодо підвищення ролі сім'ї в освітній системі, формування несуперечливих спільнотних ідентичностей дітей і молоді в об'єднаних територіальних громадах тощо.

У 2021 р. НАПН України, як і наука в цілому, відчувала недофінансування наукової сфери в країні, що стримувало розвиток академії. Сьогодні, в умовах воєнного стану, ця проблема загострюється, і академії загалом та кожній її установі потрібно мобілізувати усі внутрішні ресурси і накопичений потенціал з метою максимального прискорення перемоги у війні, наві'язаної Російською Федерацією, та повоєнного відновлення України на високотехнологічній і високодуховній основі, що має й надалі консолідувати українську

націю, створювати необхідні умови для входження країни в Євросоюз.

У зв'язку з цим постають такі невідкладні завдання.

1. Забезпечити активну участь вчених НАПН України у відсічі російській агресії, координацію їх діяльності, спрямовану на вирішення актуальних проблем наукового супроводу реалізації державної освітньої політики у сфері освіти, розвитку фундаментальних і прикладних досліджень та експериментальних розробок у галузі освіти, педагогіки і психології в умовах воєнного стану і післявоєнного часу.

2. Узяти активну участь у робочій групі з питань освіти і науки, інших робочих групах Національної ради з відновлення України від наслідків війни, утвореної Указом Президента України від 21 квітня 2022 р. № 266.

3. На кожному етапі виконання планових наукових досліджень забезпечити практико-орієнтований результат, актуальний для теперішнього використання.

4. Продовжити і розширити експертно-аналітичну діяльність щодо стану всіх рівнів і ланок освіти, оперативну підготовку практичних рекомендацій для інформування органів влади, закладів освіти, освітян, здобувачів освіти, усіх громадян в складних умовах руйнування і розбалансування освітньої сфери та необхідності її стабілізації і післявоєнного відновлення.

5. Брати активну участь у процесах експертизи і опрацювання проєктів актів законодавства щодо відновлення і розвитку сфери освіти і науки, інших ланок суспільного життя.

6. Посилити взаємодію і співпрацю, проведення спільних заходів з Міністерством освіти і науки України, Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Національною академією наук України, іншими національними галузевими академіями наук, органами державного управління.

7. Завершити на загальних зборах НАПН України 24 травня 2022 р. виведення із складу академії іноземних членів-громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь, які не засудили акти агресії проти України цих країн, шляхом виключення із складу академії, керуючись відповідними нормами Статуту НАПН України.

8. Продовжити розвиток євроінтеграційної діяльності академії, її членів, наукових колективів наукових установ. З цією метою:

- підвищити публікаційну активність і ефективність вчених академії у виданнях, що індексуються у провідних міжнародних наукометричних базах;
- збільшити кількість публікацій і наукових видань англійською мовою;

- розширити участь наукових установ НАПН України у міжнародних проєктних та грантових конкурсних відборах насамперед за програмами Еразмус+ та «Горизонт Європа» на 2021-2027 рр.

9. Продовжуючи реформування НАПН України, особливу увагу звернути на аналіз та актуалізацію тематики наукових досліджень і розробок НАПН України з огляду на недопущення дублювання та академічної доброчесності, посилення новизни, відповідності назрілим практичним потребам розвитку освітньо-наукової сфери і суспільства в цілому, скорочення термінів виконання, оптимізацію складу виконавців, співпрацю із споживачами наукової продукції всіх форм власності України;

- удосконалення розподілу фінансування наукових установ з урахуванням їх результативності та ефективності, забезпечення належного внутрішнього контролю за організаційною та фінансово-господарською діяльністю.

10. У сучасних умовах необхідно значно активізувати комунікаційну діяльність академії, інформування органів державної влади про значущі заходи НАПН України щодо посилення стійкості українського суспільства у протидії російській агресії, зокрема антиукраїнській пропаганді, відновлення та розвиток України, її освітньо-наукової сфери у воєнний і післявоєнний періоди. Актуальним є створення в НАПН України спільно з МОН України музейної експозиції, присвяченої розвитку і здобуткам освіти в Україні в добу незалежності.

11. У подальшій модернізації НАПН України необхідно зберегти, закріпити і максимально розвинути її сильні сторони і переваги, які набуті за 30 років існування академії, а окремими науковими установами за значно більший період, і які важливі для теорії і практики освіти, інших суспільних сфер, формування конкурентоспроможної людини тепер і в перспективі.

Твердо переконаний, що український народ переможе у нав'язаній російським агресором війні, створить усі умови для розвитку освіти, науки, формування високоінтелектуального і високодуховного непереможного людського капіталу.

Слава Україні! Героям Слава!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бевз, Г.М., & Кравчук, С.Л. (ред.). (2021). *Нова українська школа: соціально-психологічні технології підтримки* : практичний посібник. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://bit.ly/3JiDe0b>
- Верлань, А.Ф., & Ляшенко, О.І. (2021). *Інформаційні системи з адаптивним управлінням процесами сприймання знань* : монографія. Київ: Педагогічна думка. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-587-5-2021-230>
- Жадан, І.В. (2021). *Громадянська компетентність: соціальні очікування та реалії* : монографія. Київ: Інститут соціальної та політичної соціальної НАПН України. <https://bit.ly/3LmhO4f>
- Інститут проблем виховання НАПН України. (2021, 17 серпня). *Громадське обговорення проєкту Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі*. <https://bit.ly/358Tltb>
- Кабінет Міністрів України. (2021, 4 серпня). *Про затвердження планів заходів з реформування Національної академії аграрних наук, Національної академії правових наук, Національної академії педагогічних наук на 2021 і 2022 роки* (911-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/911-2021-p>
- Калашнікова, С., & Оржель, О. (ред.). (2021). *Теоретичні основи реалізації соціальної відповідальності університетів* : препринт (аналітичні матеріали). Київ: Інститут вищої освіти НАПН України. <https://doi.org/10.31874/978-617-7644-52-0-2021>
- Карамушка, Л.М. (ред.). (2021). *Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості* : монографія. Київ-Львів: Видавець Вікторія Кундельська. <https://bit.ly/3GCRrn2>
- Кокун, О.М. (ред.). (2021). *Психофізіологічні закономірності життєстійкості фахівців соціономічних професій* : монографія. Київ-Львів: Видавець Вікторія Кундельська. <https://bit.ly/3Jw36Gn>
- Коробка, Л.М. (наук. ред.). (2022a). *Підтримка стигматизованих меншин: соціально-психологічні технології* : практичний посібник. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. <https://bit.ly/34ovD1E>
- Коробка, Л.М. (ред.). (2021b). *Соціально-психологічні засоби підвищення толерантності до інакшості і різноманіття в освітньому середовищі* : методичні рекомендації. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. <https://bit.ly/3uCWcBe>
- Кремень, В.Г. (2021a). Форум Всеукраїнського тижня дошкілля «Дошкільна освіта України 30»: Вітальна промова президента НАПН України, 20 вересня 2021 р., м. Київ, Україна. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-16-1>
- Кремень, В.Г. (2021b). Звіт Національної академії педагогічних наук України про стан використання коштів на наукову і науково-технічну діяльність та отримані результати за 2020 р.: Наукова доповідь на засіданні робочої групи Національної ради України з питань розвитку науки і технологій 16 червня 2021 р., м. Київ, Україна. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-3-7>

- Кремень, В.Г. (ред.). (2021с). *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (До 30-річчя незалежності України)*: монографія. Національна академія педагогічних наук України. Київ: КОНВІ ПРИНТ. <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>
- Кремень, В.Г. (ред.). (2021d). *Енциклопедія освіти*. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ: Юрінком Інтер.
- Кремень, В.Г. (2021e). Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2020 році та завдання на 2021 рік: Наукова доповідь на загальних зборах НАПН України 9 квітня 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-1-1>
- Кремень, В.Г. (ред.). (2022a). *Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2021 р.* Київ: НАПН України. <https://doi.org/10.37472/zvit2021>
- Кремень, В.Г. (2022b). Віроломне вторгнення Росії в Україну: виклики і перспективи: Виступ на засіданні Президії НАПН України 21 квітня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4121>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Ререїло, І.Ю., Базелюк, Н.В., Гудим, І.М., & Смола, Л.М. (2021a). Про виконання у 2021 р. Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 рр.: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 17 листопада 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-2-4>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Ререїло, І.Ю., Базелюк, Н.В., & Гудим, І.М. (2021b). Про виконання у 2021 р. Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 роки: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 18 грудня 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-2-6>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Сисоєва, С.О., Максименко, С.Д., Ляшенко, О.І., Ничкало, Н.Г., Саух, П.Ю., Лук'янова, Л.Б., Ререїло, І.Ю., & Гудим, І.М. (2022a). Про роботу відділень та наукових установ Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану: Наукова доповідь Президії НАПН України 24 березня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4118>
- Курбатов, С.В. (2021). Про затвердження Стратегії інтернаціоналізації Національної академії педагогічних наук України на 2021-2025 роки: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 18 березня 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-4>
- Лазоренко, Б.П. (2021). Як здійснювати соціально-психологічний супровід ветеранів, волонтерів та ВПО в умовах переходу від війни до миру: навчальна програма. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/728041/>
- Луговий, В.І. (2021). Збалансовано представляти всю наукову спільноту: Виступ на слуханнях у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему: «Перший рік грантового фінансування Національним фондом досліджень України: проблеми і перспективи» 24 червня 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-16-4>
- Луговий, В., & Петроє, О. (ред.). (2021). *Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України в контексті імплементації концепції «Відкрита наука»*: препринт (аналітичні матеріали). Київ: Інститут вищої освіти НАПН України. <https://doi.org/10.31874/978-617-7644-53-7-2021>
- Луговий, В., Слюсаренко, О., & Таланова, Ж. (2021). Дві стратегії розвитку вищої освіти: якої бракує Україні? *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*, (12), 35-52. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2021-12-2-35-52>
- Луговий, В.І., Саух, П.Ю., & Таланова, Ж.В. (2021). Наукове забезпечення проєкту «Президентський університет»: Пропозиції НАПН України до концепції реалізації проєкту «Президентський університет». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-11-2>
- Мар'єнко, М.В., & Сухіх, А.С. (ред.). (2021). *Використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти*: методичні рекомендації. Київ: ІІТЗН НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/728506/>
- Міністерство освіти і науки України. (2021a, 12 січня). *Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція* (33). <https://bit.ly/3sPrtYw>
- Міністерство освіти і науки України. (2021b, 19 лютого). *Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти* (235). <https://bit.ly/39glvNL>
- Моляко, В.О. (ред.). (2021). *Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта*: монографія. Київ-Львів: Видавець Вікторія Кундельська. <https://bit.ly/3NQwpmc>
- Наукова продукція Національної академії педагогічних наук України, рекомендована до впровадження (2021 р.)*: Збірник анотованого переліку наукової продукції (2022). Київ: НАПН України. <https://bit.ly/39903Hw>
- Національна академія педагогічних наук України. (2020a). *Програма спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки*. <https://naps.gov.ua/ua/activities/research/mon23/>
- Національна академія педагогічних наук України. (2020b). *Програма спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 роки*. <https://naps.gov.ua/ua/activities/research/nas/>
- Національна академія педагогічних наук України. (2021a). *Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень та науково-технічних*

- (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2022-2026 рр. <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/2519/> Національна академія педагогічних наук України. (2021b). *Статут Національної академії педагогічних наук України (нова редакція)*. <https://naps.gov.ua/ua/about/statutes/> Національна академія педагогічних наук України. (2022a). *Інформація Національної академії педагогічних наук України про виконання бюджетних програм та використання коштів Державного бюджету України за 2021 рік*. <https://naps.gov.ua/ua/activities/finance-economic/reports/budget2021/> Національна академія педагогічних наук України. (2022b). Заява Національної академії педагогічних наук України / Statement of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/SaveUkraine>
- Позняк, С.І. (наук. ред.). (2021). *Соціально-психологічні ресурси розвитку громадянської компетентності майбутніх педагогів* : практичний посібник. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. <https://bit.ly/34redRK>
- Поліхун, Н.І., Постова, К.Г., Сліпучіна, І.А., & Горбань, Л.В. (2021a). *Проект освітньої програми для закладів спеціалізованої освіти наукового спрямування*. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. <https://doi.org/10.32405/978-617-7734-30-6-2021-48>
- Поліхун, Н.І., Постова, К.Г., Сліпучіна, І.А., & Горбань, Л.В. (2021b). *Розроблення та реалізація освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування* : методичні рекомендації. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. <https://doi.org/10.32405/978-617-7734-30-6-2021-145>
- Президент України. (2022, 21 квітня). *Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни* (266/2022). <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
- Прохоренко, Л.І., Ярмола, Н.А., Набоченко, О.О., Данілавічюте, Е.А., Ільяна, В.М., Костенко, Т.М., Чеботарьова, О.В., Литовченко, С.В., Бабяк, О.О., Недозим, І.В., Омельченко, І.М., Блеч, Г.О., Трикоз, С.В., Гладченко, І.В., Трофименко, Л.І., Рібцун, Ю.В., Мартинюк, З.С., Довгопола, К.С., Жук, В.В., Грибань, Г.В., & Курінна, В.Р. (уклад.). (2021). *Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі*. Київ: Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. <https://bit.ly/3mzL8sZ>
- Саух, П.Ю., Набок, М.В., Кізілов, О.І., & Кузіна, І.І. (2021). Якість вищої освіти в Україні очима студентів. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-11-5>
- Саух, П.Ю., & Саух, І.В. (2021). Духовність у «колесі життєвого балансу» сучасної людини. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-14-2>
- Сисоєва, С.О., & Рейпольська, О.Д. (2020). Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 27 лютого 2020 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-2>
- Сисоєва, С.О., & Рейпольська, О.Д. (2021). Всеукраїнський тижень дошкільця в Україні. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-16-2>
- Скиба, Ю. (ред.). (2021). *Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів* : препринт (аналітичні матеріали) (II частина). Київ: Інститут вищої освіти НАПН України. <https://doi.org/10.31874/978-617-7644-51-3-2021>
- Таланова, Ж. (ред.). (2021). *Теоретичні основи політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті євроінтеграції* : препринт (аналітичні матеріали). Київ: Інститут вищої освіти НАПН України. <https://doi.org/10.31874/978-617-7644-54-4-2021>
- Титаренко, Т.М., & Дворник, М.С. (наук. ред.). (2022). *Як допомогти особистості у період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід* : практичний посібник. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. <https://bit.ly/34HteyH>
- Топузов, О.М. (2021). Проект нового порядку конкурсного відбору підручників: Доповідь на слуханнях у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему: «Якість підручників та навчальних посібників для Нової української школи» 26 травня 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-16-3>
- Топузов, О.М., & Засекіна, Т.М. (2021). Науково-методичний супровід Нової української школи: Підсумки серпневої вебконференції Національної академії педагогічних наук України «Учені НАПН України — українським вчителям», присвяченої 30-й річниці Незалежності України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-13>
- Топузов, О.М., Рєгейло, І.Ю., & Гудим, І.М. (2022a). Про результати виконання у 2021 році наукових досліджень для підтримки молодих вчених: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 27 січня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4103>
- Топузов, О.М., Рєгейло, І.Ю., & Гудим, І.М. (2022b). Про результати виконання у 2021 році наукових досліджень з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 27 січня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4104>
- Kremen, V.H. (Ed.). (2021). *National Report on the State and Prospects of Education Development in Ukraine (To the 30th Anniversary of Ukraine's Independence)* : a monograph. National Academy of Educational Sciences of Ukraine. Kyiv: KONVI PRINT. <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-en>

ON THE NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES
OF UKRAINE ACTIVITY IN 2021 AND THE TASKS FOR 2022

*Scientific report to the General Meeting of the National
Academy of Educational Sciences of Ukraine, May 24, 2022*

Vasyl Kremen

*DSc in Philosophy, Professor, Full Member (Academician) of NAS of Ukraine and NAES of
Ukraine, President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine*

Abstract. *The report outlines the most important aspects and results of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, its Presidium, divisions and research institutions activities in 2021 and the tasks of the academic community for 2022 in martial law and with a focus on postwar reconstruction of Ukraine. It was emphasised that the activities of NAES of Ukraine in 2021 took place under extreme internal and external challenges that required maximum effort and national unity. First of all, it is open-armed aggression by Russia, which began in 2014, and for the first time, the general meeting is being held in the context of a full-scale war imposed on Ukraine. It is proved that in 2021 NAES of Ukraine operatively and systematically responded to modern challenges with its comprehensive research in education, pedagogy and psychology, legislatively entrusted to it scientific and methodological support of the educational sphere. In particular, experimental, publishing, scientific and organisational, scientific and expert, educational, international, scientific and informational activities, cooperation with public authorities and scientific organisations, scientific periodicals and publications of researchers in the world system of scientific communications, conducting scientific and practical mass events, as well as financial support are presented. In the conditions of martial law for the academy in general and each of its institutions, it is necessary to mobilise internal resources and accumulated potential in order to accelerate the victory in the war imposed by the Russian Federation and postwar reconstruction of Ukraine on a high-tech and high-spiritual basis, which should continue to consolidate the Ukrainian nation and create the necessary conditions for the country's accession to the European Union.*

Keywords: *National Academy of Educational Sciences of Ukraine; research activities; Ukrainian education; pedagogy; psychology; scientific and methodological support; innovative person; military aggression.*

Дата публікації: 14 червня 2022 р.